

A 80 ÉVES BARÓTI DEZSŐ KÖSZÖNTÉSE

„Raccsol a rektor!” — mondogatták csúfondárosan csengő hangon a nevetős szemű lányok a bölcsészkar folyosóján, mert örültek, hogy leküzdtek a tiszteletüket, s méghozzá ilyen alkalomhoz illő alliterációval, mikor megtudtuk, hogy professzorunk, Baróti Dezső lett az egyetem rektora, azt hiszem, 1955-ben.

A lányok bátorságát én is ámultan vettem tudomásul, mert Baróti professzor urat mindnyájan *szőrnyen* tiszteltük. Oldalt elválasztott, ezüstös csillogású, az akkoriban divatosnál lényegesen hosszabb haj, elegáns, sötétkék kordbársony zakó, és a tanteremben villany gyújtó és óra után leoltó tanársegéd. Ilyet még nem láttunk. S mindezekhez a már említett enyhén raccsoló dikció. Előadás közben sok mindenről esett szó a barokkos (hogy ne mondjam: preromantikus) mondat szerkezetek közepette a hivatalos tananyag mellett: Párizsról, Radnótiról, az akkoriban nagyon divatos, Franciaországba elszármazott zeneszerzőről, Joseph Kozmárról. Egyszóval Baróti tanár úr óráin pillanatok alatt kiszakadtunk az ötvenes évek Nagy Magyar Elzártágából. Európában voltunk. A Szajna partján. Eleven tanúnk volt rá, hogy a rue de Cujas sarkán tényleg lejt a járda, nemcsak a Radnóti versben, s hogy a Szerb Antal által meghonosított preromantikát talán kissé komolyabban kellene vennünk, mint ezt a hivatalos egyetemi oktatás előírja. Egyszóval álméltkodtunk.

Álméltkodtunk, mert a szegedi egyetem új rektora „bokros rektori teendői közepette” (ahogy ő maga szerette gyakran mondogatni) sem hanyagolta el diákjait. Válaszolt a kérdésekre akkor is, ha a folyosón állítottam meg, hogy Farkas Gyula romantika könyvéről kérdezzem. Annak a Farkas Gyulának a könyvéről, akinek a nevét sem illett akkoriban kiejteni. Azt is megtudtuk, hogy Dugonics Etelkája mégsem olyan szájalmasan megmosolyogtató regénykísérlet, mint ahogy ezt derék vulgármarxistáink hitték.

Azután elkövetkezett az *annus mirabilis*. S akkor derült ki, hogy az elegáns világi nemcsak az alliterációk honában otthonos, hanem talpig férfi is. 1956 október végén az Ady-téri bölcsészkaron felment a harmadik emeletre, s azonnali hatállyal mindenkit elbocsátott a marxizmus-leninizmus tanszékről. Ilyen eset még nem volt az Elbától keletre. Pedig humánus ember volt Baróti tanár úr: elsősorban diákjaiért aggódott, az emberek sorsa foglalkoztatta. Kijárási tilalom idején nem kevés személyes bátorsággal a rektori hivatal kocsjával járta a várost és összeszedte a kíváncsian csellengő, kipirult arcú diákokat, hogy biztonságba helyezze őket az egyre inkább ügybuzgó karhatalmisták elől, valamelyik diák szállóba, legtöbbször a Juhász Gyulába. Dehát Baróti Dezső tevékenysége a forradalom alatt nem anekdóták tárgya, hanem történelem.

Mindezt megfizetett, egyetemi katedrójától megfosztották, meghurcolták az *igazi* ellenforradalom alatt. De meg nem törték, félreállítva is dolgozott tovább. Amikor legközelebb találkoztunk, már a Radnóti-monográfiát írta, én pedig a British Museumban kutattam. Meg is kért egy adat tisztázására. Radnóti egyik versét (1932 április 12) egy John Love nevű néger költőnek dedikálta, akit az újsághír szerint versének felolvasása közben

a Ku-Klux-Klan meggyilkolt New Yorkban. Szorgalmasan utána néztem az ügynek, még kollégák segítségét is kértem hozzá, de eredménytelenül, a korabeli amerikai napilapokban nyoma sem volt az „esetnek”, John Love nevű néger költőnek egyszerűen a kilétét sem sikerült megállapítanom. Fölöttébb gyanúsnak tekintettem az egészet. Nyilván bécsi vagy berlini lapból ollózta ki a hírt valamelyik baloldali széplelkeknek szánt újság számára egy fürgetollú pesti újságíró. (Azóta a filológiai rejtély már tisztázódott, egy teljesen fiktív tár-canovella volt az „újsághír”, amit Radnóti olvasott.) Annak idején sajnáltam viszont, hogy nem sikerült segítenem volt tanáromnak, aki, mint ez az apróság bizonyítja, a mikrofilológiai adatoknak is nagy figyelmet szentelt.

Utoljára, azt hiszem, éppen Párizsban találkoztunk, ő vendégprofesszor volt a Sorbonne-on, én pedig Szabó Lőrinc költészetének keleti vonatkozásairól tartottam előadást. Baróti tanár úr valahogy értesült róla, s feleségével együtt eljött meghallgatni. Utána kellemesen elbeszélgettünk az egyik tükrös kávéházban, Szegedet idézve. Nekem kétszeresen szegedi esemény volt ez a Latin-Negyedbeli találkozás, hiszen Szabó Lőrincsel Szegeden ismerkedtem meg személyesen. Szabó Lőrinc nyilvános szereplése is az *annus mirabilis* eseménye volt. Az én eretnek irodalomfelfogásomban a „Babits—Szabó Lőrinc—Weöres vonal” a 20. századi magyar irodalom „fővonulata”.

Ha most itt erről kezdenék disszertálni, mindez tiszteletlenségnek tünne egy rövid, emlékező írásban, hiszen csupán arra kértek, hogy az ünnepelt arcképét villantsam fel, mint volt diákja.

Baróti tanár urat jó néhány éve nem láttam, de hallomásból úgy tudom, az istenek kegyesek hozzá, jó egészségnek örvend a „hivatalos” aggastyáni kor küszöbén is.

Maradandó nyomot hagyott nemzedékünkben, s együtt örülök az ünnepelőkkel, hogy ezt a nyúlfarknyi írást, virágcsokor helyett, én is elhelyezhetem a *Festschrift*-be a világban szétszéledt tanítványai nevében.